

NEOAVANGARDNI PEČAT SOCIJALNE LIRIKE VUJICE REŠINA TUCIĆA

*Pogledaj nam u oči ova noći
Ova strašna noći
Nemamo više stotruku petlju za snove
Osvetli nam srca ova noći ova jaka noći
„Obnavljanje tragedije“, V. R. Tucić*

Kako vreme izmiče, Vujica mi se u sećanju neumoljivo blisko primiče sa svojim književnim prtljagom. Još davne 1978. godine kada sam pisao dokumentarnu dramu za TV Novi Sad *Knjigu drugova* o procesuiranim piscima almanaha socijalne poezije 1929. godine u Kikindi, na pitanje reditelja Maria Fanelija, gde bi mogla biti socijalna poezija u tom trenutku, pomenuo sam tada Faneliju Branislava Petrovića i da mi se čini da lirski igrokazi Vujice Rešina Tucića na prostoru Jugoslavije izmiču svim dotadašnjim aršinima, a zbivaju se upravo u Novom Sadu. Danas mislim da se neoavangardna socijalna poetika Vujice Rešina Tucića izmakla od svih inih sočinjenja za sedam milja. U jesen 7. oktobra 2003. godine razgovorno smo zašli u noć do svitanja u mojoj radnoj sobi u stanu na Novom naselju, Ložionička 49, u Novom Sadu. Vujica je želeo da mu iskreno iznesem neka svoja prosuđivanja o njegovom književnom učinku. On i ja smo od ranih nam dana bili otvoreni u dijalogu. Suština moga kazivanja bila je u tome da će njegovo ostvarenje ostati upamćeni pečat neoavangarde i da će on u socijalnoj lirskoj kaži opstati kao njen krucijalni rebelijanac. U njegovom nastupu ima nekakvog nalikovanja Vladimiru Majakovskom.

Iza te noćne razgovorne nesanice, u par navrata, napominjao mi je da bi bilo valjano da taj noćni, a minuli monolog o njemu bespogovorno esejiziram. Žao mi je što to nisam učinio za njegova života, ali evo, činim to ovoga puta, zagledan u lik njegovog davno upokojenog oca, tokom iščitavanja rečenica koje predočavam, shvatićete navod: Tata Đuro, tvom sinu Vujici nisu mogle ništa vodene književne bujice, on je ostao na svojoj obali van domašaja svih poplava.

Nije lako baviti se maštom u sivoj stvarnosti, moj gospodine.

* * *

U prizemlju s desne strane, spram velike sale negdašnje Tribine mladih u Zrenjaninu, nalazila se omanja kancelarija. U toj kvadraturi dva mrka ormara, pisači sto sa crnom potežom pisaćom mašinom marke *Remington*, slova latinična, desetak laganih stolica. Centralni trokrilni prozor gleda u Dom vojske. Ta kvadratura koje više nema osluškivala je ispisane slogove, žustre raspre, u to vreme mlađanih prezimena, koji osim rukopisnih avantura

nisu imali potpisane knjige: Luka Hajduković, Milorad Milenković Šum, Spiridon Mitić čije će izložbe slika kasnije u Parizu otvarati lično Salvador Dali, Pero Zubac, Radivoje Šajtinac i ja. Bio je začudno lep sunčani dan kada se baš u tu kancelariju ušetao pedantno začesljan u razdeljku, ogrnut mantilom braon boje, zagonetno osmehnut, otvorivši vrata širom kao da me je prikovao živahnim pogledom, pruživši ruku: Vujica Tucić, inače kratko Tuca. Iz džepa mu je virio presavijen tabak lista *Student*. Nije zglavno ni seo, počeo je otvoreno pridikovati da on i ja zajedno vidimo kako ćemo i kuda ćemo iz te sumračne kancelarije u kojoj smo. S neba pa u rebra. Uzgredno se vajka, hoće li ili neće nastaviti sa studiranjem sociologije u Beogradu. Dojadrilo mi, kazuje Vujica, da se klackam prugom i drumom između Zrenjanina i Beograda. U tom novinskom tabaku koji mu je virio iz džepa bila je i njegova kratka priča u kojoj se pominjala faca nekog Halupke Brauna. Odšetali smo do kafane hotela Vojvodina. Tek smo se upoznali, a razgovarali smo kao stari znanci, spontano. U nastupu Vujica je bio sugestivni šeret, prodoran u svom naumu. Kod njega, u tom naumu, nije bilo olakog kompromisa, kao bandoglavi ovan srljao je u rezultat ne pitajući za cenu. Danas mi je jasno da ga upravo zbog toga ni realnost nije milovala, ali on je s nogu odolevao nevoljama. Elem, u kafani, izvukao je iz unutrašnjeg džepa knjigu kratkih priča Volfganga Borherta i poklonio mi je. Uz napomenu da mi je to recept od njega kako se pišu kratke priče. Ja sam mu uzvratno izdeklamovao, monologno naizust kao da sam na sceni, priču od istog pisca „Maslačak“, obojica smo se obradovali poklopljenim kazaljka otvorenog poznanstva. Raskomoćen, počeo je vaditi iz džepova sakoa, dok smo pijuckali pivo, nekakve papiriće sa olovkama.

– Da mi reč ne pobegne u trt na smrt, ja je snotiram olovkom, cvrc i nema kvrc – kaže mi Tuca.

Smeje se on nekako slatko, zarazno, pomalo zagrcnuto, tresu mu se ramena od smeha, smejem se i ja, šta ću, snašla nas neka smejurija.

– Upamti, Borhert. Tako treba pisati, sažeto kao Borhert, a ne kenjkaviti, zelena trava, plavo nebo, ruže i leptirici – podvlači Tuca rečito, crta i priča. Zurim i ja u te njegove žvrljotine po hartiji, vidim sve nekakve elise, elipse. – Vidiš – nastavlja on – ja tako pišem, elipsasto, čista šema, i onda zavrtim pun krug.

Podne. I Todor Manojlović dolazi na čaj s limunom. Upoznajem Tucića sa Manojlovićem. Vujica mu kaže da je iščitao *Centrifugalnog igrača*.¹ Toša nas gospodski časti pivom.

– Baš sam radoznao šta sad Todoš čita...? – grune Vujica nenadano i na ti, bez pardona.

– U poslednje vreme Verlena, a iznova Bodelera i Malarmea – uzvratni Manojlović – znate, francuski, engleski i ruski to su vam carski jezici za poeziju, mladiću. Manojlović nas nikada nije gledao sa visine, negovao je neku vrstu finog, prisnog odnosa prema nama. U književnim komentarima bivao je isuviše jasan, uvažavao je naše male drskosti i zanose koje smo kadikad imali spram njegovih godina i bogatog književnog kofera. Kad bi on uzeo *banku* da nam pripoveda o književnom Beogradu između dva svetska rata, o Parizu i Budimpešti, zijali bismo u njegovu priču bez daha. Dozvoljena bliskost tog književnog barda puno nam je značila, podvlačim to u ime generacije kojoj je pripadao i Vujica Rešin Tucić. Moj drug

¹ Todor Manojlović, *Centrifugalni igrač* (misterija u četiri čina), Beograd, Izdavačka knjižarnica Gece Kona, 1930.

Tuca bio je vraški načitan. Njegova drskost nije bila bez pokrića. I njegov otac Đura bio je pomalo zadržan čovek.

Bili su nam, iza toga prepodneva, kada je banuo u tu hladnjikavu kancelariju, puni dani. Poverili smo jedno drugome otvorene karte i adute. S Tucom u Zrenjaninu mi je bilo sve lakše. Iskreno smo prepakivali muke i ushite. Noć puna mesečine, prigradska klupa, Tuca i ja čitamo – malo on, malo ja – uglas stihove Maka Dizdara. I to zapisujem, što da ne. Pitam ga zašto je priču objavljenu u *Studentu* potpisao pseudonimom V. T. Zujan, Tuca se smeje i kaže: Takva moda, ko potegne da ne otegne, zvono. I tačka, nema više priče oko toga. Čupava vremena, kaže on. Ja mu kažem: Vujice, ti si kalambur od čoveka. On zvižduće kao da smo nasred Mele-naca, a tamo banja, Rusanda. Kratko vreme u stanu Male Amerike matere Gorinke, oca Đure i njegove seše, u kutu izdvojenom za sina Vujicu, stanujem i ja. Opričavamo zavičajne sprda-čine malog sveta, život je naslepo lep, samo da nije tako blesav, mislimo obojica uglas. O tom malom svetu nema ko da piše, umro Dikens, kaže Tuca, a kada on kaže mora da je tako.

* * *

Vujica je glavni arhivar među nama. Mušičav u idejama. Vrcav u mislima i uporedno dok igramo šaha, otvorio je fasciklu za rukopise Zupca, Spiridona Mitića, Milenkovića uz njegove i moje potpise. Sačinio je knjigu s grupnim portretom naših rukopisa pod naslovom *Tišina govori o ljudima*² očas. I dok si dlanom o dlan, dve hiljade primeraka, planulo. Upravo primerak te knjige bilo je teško naći u Beogradu, zapisao je Ostoja Kisić u svom, zaista temeljnom, eseju o poetici Vujice Rešina Tucića, a primerak knjige pronašao je „u biblioteci nekadašnjeg Centralnog komiteta Saveza omladine Srbije, preinventarisan nekoliko puta da bi najzad bio otpisan i izbačen iz biblioteke. Ja sam ga – zapisuje Kisić – bukvalno našao u korpi za otpatke...“³ Polazeći od priče iz te knjige „Maslačkov venac“, Ostoja Kisić će razjašnjavati književni gen Tucićeve književne avanture. Fragment te priče s koje god strane da ga okre-nemo pečatno aversira prolegomenu neoavangardnog socijalnog lirika: „Vise na suncu ocmoljene crvene zastave. Po avlijama ni krava da mukne, ni pile da cikne, ni svinja da zagrokće. Izbečeni seljaci drže ih za njuške, za uši, za repove, za kljunove: da se ne čuju, da se ne čuje, da se ništa živo ne čuje... Svi znaju: nova država! Kažu, sve će radnici da odnesu.“ To je ta ravnica koju je filmovao i Miroslav Antić, Banat očaja i bede četrdesetih i pedesetih godina iza Drugog svetskog rata. Čim je ta knjižica grupnog portreta izišla iz štampe, Vujica Tucić je osmislio i promociju te knjige pod naslovom *Javno suđenje pesnicima*, pred poro-tom, tužiocem i odbranom. Cela varoš plakatno oblepljena obaveštava varošane o tom suđenju. Nema novina koje ne žvrljaju o tome. Pisci se švotaju s državom, tako im i treba, kruže glasine. Biće belaja. Moja mati došla u Tribinu uplakana i pita:

– Di je moj sin Mile, mi smo iz poštene kuće, to malo zemlje što imamo, ako treba, pro-daćemo samo da ga spasemo te bede.

² Milorad Milenković, Milutin Ž. Pavlov, Spira Mitić, Pero Zubac, Vujica Tucić, *Tišina govori o ljudima* (po- ezija), Zrenjanin, 1964.

³ Ostoja Kisić, „Vujica Rešin Tucić – lirski pesnik iz vremena procvata samoupravljanja“, predgovor objavljen u knjizi: Vujica Rešin Tucić, *Struganje mašte* (Pamfleti, Jaje u čeličnoj ljusci, San i kritika, Prostack u noći, Reform grotesk, Struganje mašte), Dnevnik, Novi Sad, 1991.

Jedva su mi mater smirili, kao to je neka šala za radoznale. Srećom tu se našao i Vujica s objašnjenjem da ne brine, kako će to biti samo neka mala noćna priredba, a narod će doći da čuje o čemu mi to pišemo. I Tucina mama Gorinka skuvala je ručak, i moja mati se kući vratila srećna da će joj sin bez zatvora preživeti rukopis, a lepo me je baba Lenka savetovala da ne čačkam *peretom* mečku po Banatu kad se strovali sa Karpata. Umeo je Vujica da zaošija, da napravi teatar, kako bi Šopenhauer rekao, za svetinu. Suđenje za promotivno pamćenje. Sala je bila pretesna kao i okolni sokaci ukraj Begeja za radoznale.

* * *

Imam li još gdekoju životnu priču koja bi se mogla ogrnuti anegdotom? Imam ih pun rukav, ali beležim za ovu priliku, dve.

Proleće. Radio Beograd priređuje varoške priče za uveseljavanje narodnih masa. Uđe tako i Zrenjanin u red za uveseljavanje. Uguraju i nas, mlade pisce, koji smo pomalo mitingovali tu i tamo po Zrenjaninu sa Ljubomirom Simovićem, Vitom Markovićem i Branislavom Petrovićem, ne mogu se setiti baš svih imena. Komitet omladine nam ustupa šapilograf. Čudno vesela spravica za štampanje. Vujica pokreće i uređuje lično satirični list *Ćorak*. Štampano ga celu noć Tucić, Zubac i ja. Ujutro grogirani. Zubac otišao po burek. *Ćorak* strpan u ormaru. U neko doba zvoni telefon. Podignem slušalicu krmeljiv iz kancelarijske fotelje. Vujica ni da trepne.

– Ko ste vi? – pita onaj tamo.

– Milutin – kažem ja.

– A koji ćeš mi ti – drekne onaj iz odande – treba mi onaj Vuca što poteže neko *Ćorče*.

– Tuca, Vujica Tucić – kažem ja zatečen u stravi.

– Daj mi čoveka – podvikne onaj ko zna iz čijeg biroa – da ne dolazim ja po njega s maricom.

Vujica se izbečio kao da će mu iz očiju ispasti tri palačinke izjedared.

– Tebe traže – uvalim ja njemu slušalicu. S jedne strane slušalicom Vujica poklapa uvo s druge strane ja lepim uvo prislušno, kao da smo sijamski blizanci.

– Ko si ti?! – uzvikne onaj.

– Vujica Tucić.

– Kako se zovu te tvoje novine?!

– *Ćorak* – ni ne trepne Vujica.

– Koga si pitao za taj naziv, o kakvim ti to ćorkama ćoriš u ovom našem socijalizmu? Izmešta da si došao sa tom tvojom novinom u sud kod mene lično, kancelarija broj pet. Jasno?! Nemoj da iznova potežem telefon. – Zvekne slušalica pre nego što je Vujica izdeklamovao kako je njegov Đura predsednik boračkog udruženja varoši i da je list *Ćorak* naivna šaljiva strana te iste varoši.

Otvaramo ormar. Nema *Ćorka*. Nema nam ni Pere sa burekom. *Ćorak* propao u zemlju. Kako ćemo u broj pet bez *Ćorka*?

Sekundara odmiče. Nema nam druge. Dan lepo osunčan, a Vujica i ja se naoblačili zbog nenađenog *Ćorka*. Žurimo, ne znaš čija je peta brža u tur, Vujičina ili moja, vlast je vlast. Sudska zgradurina nam je tu, ispod nosa, kad ono kod gvozdene ćuprije Zubac.

– Kud ste navrli – širi ruke Zubac; a nije nam ni do njega, ni do bureka.

– Zvali u sud, nismo *Ćorak* prijavili – kažem očajan.

– Ne brinite, idem ja s vama, znam čoveka lično – smiruje nas Zubac.

Vujica hukti kao lokomotiva. Ulećemo mi u zgradurinu maltene jurišno do kancelarije broj pet.

– Stop – ispreči se Zubac u hodniku – štos, ovo je moj štos, prpa, a...?! – smeje se Zubac.

– A *Ćorak*, gde nam je *Ćorak*?! – beči se sumnjičavo Vujica, a laknulo mu.

– Eno ga, u drugoj kancelariji, na sigurnom – opet, smeje se Zubac, smejemo se i Vujica i ja u duetu, nakiselo.

Ima neki trajni sindrom u nama Banaćanima i bez krivice osećamo se krivim, jer ne bi da izigramo zakon, a ne volimo ni da zakon izigrava nas.

A druga anegdotska priča glasi ovako:

Kancelarija Omladinskog komiteta. Tišina. I komarac kada bi se čuo zazvučao bi kao mlazni avion. Vujica i ja, opuštено. Pero Zubac otišao poslom do internata, vratiće se sa rukopisima. Vujica priređuje knjigu grupe autora, našu prvu i jedinu zajedničku knjižicu. Zvoni telefon.

– Ovde Vujica Tucić, izvolite – predstavi se Tuca.

– Arsenov, gradonačelnik, znam ja vašeg oca Đuru, fin čovek; nego, meni treba onaj Mileta, prezime vuče na rusko.

– Milutin Ž. Pavlov, ako ste na njega mislili.

– E, taj, taj mi treba...

Vujica poklopi šakom slušalicu.

– Predsednik grada, pazi šta ćeš mu kazati, lično bi s tobom?! – dično će meni Vujica.

Presujemo ušima magareće telefonsku slušalicu, zajedno smo jači, da ne omanemo.

– Čitali smo onomad u novinama tvoju pesmu moja drugarica žena i ja. Ona nije nikada imala priliku da razgovara sa pesnikom uživo. I želi da te lično ugostimo, iako ja smatram da za tako nešto uvek ima vremena. Mnogo, brate, ti potežeš plugove, paorsku muku, njivu, sirotinju. Ne ide to, ova zemlja je već odavno zašla u tešku industriju. Nama treba gvozdeno pesništvo, a ne čiviluci i opanci, razumeš.

– Znete, ja sam iz paorske kuće – krenem ja da uvijam sarmu koja me je snašla.

– Ništa, razgovaraćemo o svemu tome u nedelju, tačno u podne, da se nacrtáš kao pesnik i tako budeš gost, mojoj ženi kao rođendanski poklon, uz svečani ručak, naravno, ne bez buketa cveća. – I tu razgovor ocvikne.

Vujica pridikuje da ovu priliku treba maksimalno iskoristiti da nam se materijalno stanje Književnog kluba poboljša, a mogli bismo pokrenuti i izdavanje književnog glasila.

Usred pridike ulazi Zubac. Vujica i ja mu prepričamo telefonski razgovor do poslednje reči. Pero odobrava pridiku. Skupili smo nešto novca za buket cveća. Zubac će mi spremi ganc novu belu košulju, Vujica će mi dati njegove ispeglane svečane pantalone.

Nedelja. Uparađen ja kao salašarski konj. Idemo, Vujica me prati do kućne adrese. Inače, tu i tamo se družim, onako uzgredno, sa Nedeljkom, gradonačelnikovim sinom, što sigurno nije beznačajna stavka za ovu priliku.

Vrata šira od gladne godine. Zvono. Javlja se iz avlije kućna pomoćnica. Klepeću papuče. Otključava vrata. Ja sa buketom, Vujica u prikrajku.

– Oprostite, znate, ja već stigo, ovo je za rođendan – prikazujem buket.
– Grešite, gospoda ne primaju danas, a ko ste vi ako se sme znati, sad ću ja – zađe žena u dubinu avlije i ne sačekavši da joj iskažem uz ime i prezime, vrata poluotvorena.
Zubac trči izdaleka, maše zadihani i larma:
– Štos, kidaj, uspela predstava.
I mi utroje zaždimo iza prvog ugla, buket ostao ispred vrata u ime neuspelog ručka kod gradonačelnikove supružnice.

* * *

Vujica, Pero Zubac i ja imali smo načelan dogovor da prvom prilikom, kada se budemo našli u nekom književnom uredništvu Novoga Sada, pomognemo jedno drugome. Zaputio sam se da studiram glumu, a Zubac je upisao studije književnosti. Viđali smo se povremeno u Novom Sadu. I u kafani *Zagreb*, ukraj crkve sa tornjem katoličko-romanskog stila, vodili duge noćne književne razgovore. Pisao sam za studentski list *Indeks*, gde sam bio na redovnom honorarnom platnom spisku po preporuci Draška Ređepa. Zupcu, u to vreme, eksplozivno objavljuje Zvonimir Golob „Mostarske kiše“ u *Telegramu*. Slovo je puklo, kako bi kazao Vujica, Zubac je preko noći imao u rukama Rubikovu kocku, mogao je da bira koju god želi farbu na prostoru Jugoslavije.

Nije zaboravljeno zadato obećanje. Vujica će se krajem sedamdesetih godina minulog XX veka urednički potpisivati u *Poljima* kada ću ja dramiti na daskama teatra u Leskovcu.

Pero Zubac iz tih davnih kalendarskih dana onako mršav, okat i razbarušen podseća likom na Vladislava Petkovića Disa, čiju je poeziju počesto i naizust govorio.

* * *

Pre odlaska iz Zrenjanina, igrao sam Malvolia u *Bogojavljenjskoj noći* Vilijama Šekspira na sceni Akademskog pozorišta. Vujica je gotovo redovno prisustvovao mizanscenskim probama, zanimala ga je režija, znao je sve moje replike u komadu naizust. Sugerisao mi je pristup ovoj faci Šekspirove komedije. Ulogu sam igrao stakato komično. Tako treba pisati kao što ti laviraš glasom kroz tekst, govorio je Vujica koji će za koji mesec kasnije igrati tu istu ulogu umesto mene na istoj sceni. Nisam gledao Vujicu u ulozi Malvolia, priča se, bilo je valjanja i urnebesnog smeha kada god bi se on na sceni pojavio. Nije slučajna ta njegova *groteskna* pesnička zavrzlama.

* * *

Navešću nekoliko Vujićinih pisama, jer mi znače, dva su jesenja, oktobarska, jedno datirano 1965. godinom iz Siska i drugo datirano 1966. godinom iz Zagreba. Ta pisma razjašnjavaju činjenična stanja u važnosti biografije Vujice Rešina Tucića.

...Prvi vesnik radosti u vojsci. Tvoje pismo je prvo koje mi je od drugova stiglo... Veliki umetnici nikada nisu zadovoljni realnošću koju su stvorili i uvek je iznova ruše. Kad bi ti našao miran tok svesti bio bi samo institucija – društveno opravdana egzistencija. I tuga u kojoj si – tvoja je. Ti si

je želeo. Poezija koju sada pišeš snažna je – duboka, proživljena, melanholična, arhaičnog ritma, puna sumraka. Sa tom poezijom mogu da živim. Nešto izuzetno donkihотовsko izbija iz nje. Ako ovako bude i dalje – to je vrednost, velika. Voleo bih, ako bi mi slao svoje pesme, prozu, eseje. Kad budeš kao ja, razumećeš šta znači pismo, prijateljeva pesma, svaka reč koja odzvanja u tebi ceo dan i kojoj se kasnije vraćaš iznova, tvoje pismo mi je stiglo juče, a danas sam dobio Pjerovo (Pero Zubac) on mi je poslao neke radove. Obećao je da će mi slati redovno nove stvari... Pisao mi je danas i Šum (Milorad Milenković). Ako nisi obavešten – ja sam ih ostavio u novim prostorijama i sa foteljama. Dobili su novu mašinu. Sto, Klub pisaca je ostao iza mene onakav kakav smo želeli. Još da je pisaca! Kontaktiraj sa Šumom, pa ih poseti... Kako je u Studiju? Da li se druga godina čini zanimljivijom? Kakva je nova generacija... Piši mi o svemu što zapaziš u sebi i oko sebe. Kad god se smiri dan sedni i zapiši nešto na list... Kao dnevnik svog razmišljanja – kad se nakupi dosta, ti frljni u koverat pa u Sisak – Tuci.

Iza iskrenih druženja sa Vujicom jasno mi je koliko patnja jeste razračun sa samim sobom, jer patnja razjašnjava bitna rašivanja duše po šavovima.

Pismo datirano iz Zagreba, jesen 1966. godina. Vršac, moja nova adresa. Decidni rendgenski nalaz pesničkog stanja mog prijatelja:

Kako živim. Pišem pisma. Čitam: Lotreamona, Eliota, Antologiju modernih francuskih poeta, Lorda Bajrona, Rablea, Bokača, ah! Telegram, Letopis, Index i sebe. Gledam filmove: Onibaba, U pravi čas, Probušeni dolar, Troje nemilosrdnih, Ekspres pukovnika Rajena, Ljubav jedne plavuše (genijalan), Čudna devojka; pišu mi: Aćin, Milenković, jedna raba božija, Zubac, čale i keva i seša. Pušim filter: karmen, opatija, primorka. Pijem: vodu iz vodovoda, kiselu vodu, staru prepečenicu, komovicu ispod ruke u menzi narodne milicije, kafu sa vodom u vojničkoj kantini. Ljubim: samoga sebe u nedostatku žene.

Konačno. Novosadski sažetak. Dopisnica na adresu Narodnog pozorišta u Leskovcu gde sam imenom i prezimenom uposlen kao dramaturg i glumac. Zima, Novi Sad 1970. godine:

*Dragi moj Milutine, tvoj tekst **Indikacije** ide u januaru samo te molim da mi javiš da li se slažeš sa nekim ritmičkim, stilskim, zanatskim doterivanjima koja sam ja napravio. Ako imaš poverenja, napiši na neviđeno svoj pristanak. Tekst je već u štampariji. Ja se nadam da ćeš pristati. Uostalom, drugovi su često jedan drugog iznenađivali u književnoj istoriji. Novac ćemo uskoro doturiti. Kako si? Lepo te pozdravljam i familiju. Tvoj Tuca. Piši!*

Šesnaest godina kasnije Vujica i ja srešćemo se iznova u Novom Sadu gde ćemo biti na platnom spisku Radio Novog Sada, on kao bibliotekar radijske knjižnice, a ja kao novinar pod istim krovom radijske mikrofonije.

* * *

Usputni fragment. Gluvi noćni sati. Sedimo Vujica, viđena faca Novog Sada, koja poza-mašno i danas potpisuje svoje knjige i ja u kafanskom podrumu u užem centru grada, Zmaj Jovina ulica.

– Lepo je to što ti želiš biti pisac, ali tako nešto ti nikako ne polazi za rukom – kaže Vujica u lice tom viđenom paunu Novog Sada.

Kada čitaš poetsko štivo Vujice Rešina Tucića, jasno ti biva da je ćutanje govor tišine. Jezik je zvono.

Njegov poetski gest je direktan, iz nervnog refleksa prečicom ide u nokaut.

Vujica Rešin Tucić je na delu ranih osamdesetih godina prikazao reprizni štim, u punoj žestini, i poslednji izdah i na eks udah sukoba na novoj književnoj levljici, deceniju uoči rušilačkih havarija negdašnje nam zemlje Jugoslavije. Iz toga sukoba Vujica Rešin Tucić će, kao što znamo, izići čistih ruku kao značajna književna crta izuzetne neoavangardne socijalne lirike.

Vujica je sav, kako bi on od sebe samoga ka sebi samom izrečen bio, *reform grotesk*. Njegov književni inženjering sazeo je i ulovio boje iskazanog kao lakmus moždane neuralgije: pamflet, esej, grotesku, satiru, prozodiju najgušće vrste, stakato iskazanu elegiju natrunjenom komedijom i tragikom naših neprilika uz jasnu matematičku prikazu da je ljubav jedina pouzdana jednačina koja nad zlom trijumfuje. Narod veruje da je Bog stvorio pčelu, ali istodobno narod kaže da je đavo ostvario muvu i komarca.

Na prvi pogled banalne, grube i prostačke reči u vokabularu Vujice Rešina Tucića sinule su punim sjajem kao što su munjevitim bleskom prisvojile Rablea. *Prostota je urođena, dopadljiva prostota, ona kojoj se divite, ne može se oponašati. To je dar prirode, kao i talenat*. Zapazio je bez uvijanja italijanski pisac Korado Alvaro.

Kao što nam u čulima ječi klavirska muzika Čajkovskog pod šakatom rukama pijaniste Artura Rubinštajna tako nam se i Vujica javlja u poetskim prikazama kada ga čitamo uglas. To vam tvrdim punim ustima i iz ugla pozorišnog zanata čijim majstorijama sam učen od negdašnje prvakinje drame Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu – Ljubice Ravasi.

U potrazi za efektom Tucić pipa argo prizemne reči, inventarisanjem prangija žargonom ulice suštine nehata i lutanje mase u punom gibanju, taj davni student prve generacije sociologa koji će se kao lav baciti na poeziju da je rastrgne na stihovane konfete u razjašnjavanju stihova iz svoje rane mladosti: *Ako istina ljubav sahranjuje, / Sahranimo istinu*. Na pergamentu sopstvene kože socijalnom poezijom overiće sve svoje životne univerzitete. Klonio se krupnih reči kao đavo od krsta. Bio je žestok obijač rečenica kitnjastih retorika. Umeo je rečenicu sabiti u reč, dakle, pevao je slova vodeći računa o psihostanju pesme. *Glej, jeste ej dozivanje, leja, gled, gledaj i vidi, eno, evo ili gle kao tren u trenu*. Prvo krik, a potom očaj, to je taj pesnički stakato slik u očaravajući faktografski klik za nagli trik u triku pesme. Koliko je Sterija kalamburisao reči francuskog i nemačkog lingvalnog odraza toliko je Vujica Rešin Tucić potezao anglikanske izraze. Njegovo *trul* i *ful* u obrtima začudno refrenira iza čitanja pesme „Meni je teško da živim“, slikovito je zadato oku i uhu kao ono narodno muklo kolo Glamočko nemo tup-tup, *jeste šta bolj bi nji?* U pitanju je gorko vibrantna jeza *životu uz nos*. To su te kongresno otrcane i ofucane *Cipele* kojima i danas punimo ostave i kontejnere, da ih u zadatom trenutku opet praznimo i fucamo, priviknuti vazda na lumpen proleterske istraživače kontejnera. Njegova *cvikovana stvarnost* ne libi se da kolokvijalno pridoneto *Hohner* usnom harmonikom notalno svede na *dva krvava engleska bifteka* na usijanoj ringli šporeta u Banatu kada dođu gosti da vide šta rade *Goli zagrljeni noćni portiri* dok se kuglaju u svilenim gaćicama. To nam je predskazanje kada kum neće znati ko je kome muška

tetka i ženski stric, kada će nam novinski naslovi danonočno perverzno razotkrivati kako *leševe smo sakrili u onom parku* uz popevke apotekarke u polumraku *na putu duž Jablanice, / od Sarajeva prema Mostaru*. Vujica Rešin Tucić je pesničkim *porubom mraka* predočio suknu, čakšire i još gdekoji šnajderaj politikantski sulude kostimografije.

On je kao retko ko umeo, da se poslužim njim samim, fotografskim *skljoc* zumirati utvarne derikože i dželate, sa *pljuc* na uniformisane barabe i badavadžije, profitere, *muf* atentatore i fino kostimirane siledžije koje nosimo na *krkele*. On bi sa pesmom na biciklu da uleti u vazduh mirnog sna, ali ga uzvitlava olujni oblak birokratije Beograda, Novog Sada i Zrenjanina koji ga treska o zid tajfunske stvarnosti. Ma kakvi, fabrike radnicima među politički alavim profuknjačama koje gutaju zemlju i krokodile da ih ne bi zatrovale zmije i satrla vulkanska lava nezadovoljstva. Tucić je strovalio aždahu na leđa onim istim kopljem zašiljenog stiha kao umetničkim kistom ikonopisca razmaštani Sveti Georgije. *Dosta mi je* neću više *Rodenberger pivo*, uzvikujem ja nakon iščitavanja Vujićinih stihova, hoću Zaječarsko, kad već nemam Zrenjaninsko koje su barabe skockale stečajno do fajronta za sva vremena kao što će nam stečajno već koliko sutra nestajati i grobna mesta naših bližnjih, da li samo stečajno?! *Neću Karlsberg, ni peč na naftu*, meni treba kao i mom sabratu Tuciću *večernji luft – tako plav*.

Još uvek je naša sirotinja sita toga da gleda kako *Vampiri jedu sveže voće*. I kad god čitam njegove stihove prosvira me zimska mesečina na golo, priviđaju mi se sablasne crne duše, porcelaneri, oslušujem kako, moj sabrat Tuca, štekeće slovima, usred Novog Sada *Stigo bata iz Banata* da održi lekciju socijalne lekseme, ostavljen od svake gramatike, zagledan u život običnog belog miša u delirijumu odistsinske stvarnosti.

Pevao je o kolapsu pre nego što smo se mi u njemu do grla zatekli. Dobriša Cesarić je pejzažno i duševno bio prefinjeni lirik predgrađa jugoslovenske i hrvatske poezije, a Vujica Rešin Tucić nije ni slučajno hteo izići iz socijalnog gliba tog običnog mikrosveta razasutog po umokreno raštrkanim predgrađima one svetine koja je sebe samu ložila u lokomotive koje su kloparale prugama, a te iste pruge pojeo je mrak kao marmeladu na parčetu hleba šovenski nacionalizam. Da li smem kazati južnoslovenskih naroda?!

Vujica Rešin Tucić je samom sebi bio šegrt i majstor.

Branislav Petrović bi uzviknuo iz svog pesničkog budžaka: *Visok standard, a prtene gaće*. Mnogo toga što jedva čujno svrbi nas kroz uho uočio je Vujica Rešin Tucić zagledan u to *Jaje u čeličnoj ljusci*. On peva o usamljenicima koji uporno za svojim komadom hleba tabanaju kroz sumračnu vetrometinu, čije duše niko ne šljivi ni za ič dok šapatom jadikovku izgovaraju *naša su srcad počela grcad*. Zar Tucić nije sa svog pesničkog vidikovca ugledao opustele i opljačkane fabrike, radničke metalotvorce gvozdenih pesnika: *Mi smo dronjci / i bez cvonjci, / šaljivi / pesnički brabonjci*. Može se to i drugačijim jezikom štetetati. Njegovi oblaci nisu beli, ni zlatnoruni, niti sivi, oni su jednostavno spuvani luftbaloni. Govorio je: *duša duši luftbalon probuši*. Čini mi se da ga nasledno ispevava Dušan Pop Đurđev. Tucić rado izvrcē rukavicu narodnih pesmarica i goni u materinu vampire iz budžaka uspomena i, naravski, okrenut je samo kredencu sirotinjskom. Nije u njegovim stihovima samo *lebac prelav*, prelav je čitav život. Branislav Petrović je pevao s bočne Tucićeve strane: *Šef stanice jagnje dere, šefovica noge pere...* A kod Tucića: *Ladan vetar, / topla supa / oće rupa / da se kupa. / Štrufna pukla, ona: / vaj! / Ode ceo / šlingeraj*. Retko koji pesnik tako *svirka na crna dirka*.

Uterao je Vujica Rešin Tucić celu socijalu svetske istorije u pesničku torinu za čistu jesen ovnova koji bleje u blindiranim mercedesima i nemaju pojma čega sve ima na smandrljanim policama narodnog špajza, važno da su im pred očima pedantno ispeglane zastave. *Jugoslovenska lutrija, / podivljale premije / Šta sa dvadeset miliona? / Kuda sa parama, / Kuda sa ljudima?* I onda, ništavilo, nestalih adresa na sve strane, fajront. Čuli smo. Videli jesmo. Gledamo. *Glej i blej u prazno. Ušao Gogolj u Vujicu. I sve da hoćeš ne možeš ga iz njega isterati. Opet su zastave ispeglane, a ko će ih nositi? Kome će vijoriti? Osipaju se nosači zastava. U nedelju narodni zbor. Viču izdaleka: Mozak je važan, drugovi!* A što da ne, braćo i sestre. Kad je bal nek je bal. Krleža je žestoko šibao po krčmi Balkana, a Tucić nam je kratko depeširao: *Gnjuraćemo / kroz Kafanske magle / pa šta bude!* Niko kao on nije udarao glavom o tvrde stvari sa jasnom i gorkom oporukom: *Pre no što umr / pre no što crk / noge proteg / i primer bud – / nauči ljubiti – / Ljubiti je gubit. Može li drugačije?! Ne može.*

* * *

Strip step ili bip bap s kolažnim veštinama Vujice Rešina Tucića koji je njegovom rukom naglašen kao vizuelni roman, esej, poema pod zajedničkim naslovom *Struganje mašte* važi i kao decidni komentar njegovih rukopisa njim samim slikom i rečju. Da, ljudi će uvek sanjati ljubav? Zašto nam se dogodio raspad zemlje, jer su u politici bili ljudi na svim stranama, koji jednostavno nisu voleli da misle. Da li je to bila zabluda ili stvarnost? I jedno i drugo bila je gruba predstava koja nam se obila o glave. Dogodio nam se poljubac sotone. Gledali smo direktne ljubavi pacova i revolvera. Zar se nismo našli u liftu za mrtve i zar nam televizija sa radijom ne prezentuje i danas školu straha i gluposti pred čijom sablasnom učionicom je nemoćan i sam ministar za kulturu i informisanje? Usred dana 19. avgusta 1970. godine Vujica Rešin Tucić traga za receptom masovnog leka kojim se leči moralni bol. U dijagnozi straha i krika javlja se doskočni grotesk Tucićev: *Ne leče se bolesti već ljudi.* U ratu ljudi nisu ništa, depešira pesnik iz vrtložnog mraka, ljubavi i kupleraja. Pita se otvoreno: kako i zašto biti pesnik tamo gde je plač opšti jezik? Koliko je život bolest duha i tek koliko su nam svesti otišle u besmislene vesti. Da, istina je uvek lepa u zatvoru, razgovetno zapisuje Tucić, ali kako *nežnu reč zabosti u tvrdo uho*, javlja mi se eho čuvenog, a trajnog stiha Vladimira Majakovskog. Nisu utešne ni reči njegovog oca Đure da ima još naroda koji su bolesni i bolesno začoreni u kojekakve glupe karnevalije.

Kada iščitaš pažljivo oporuke Vujice Rešina Tucića jasno ti biva da nama gospodare strasti i požude. Gledaš, fino zamaskirane diktature, a sa druge strane čuješ Šekspira koji ti lepo kaže: *Pogledaj sad u more.* Ne znam koliko je veliko, ali vidim da pučina jeste unedogled zašla, zaista, mrtvo more na sve strane, da se smrzneš u mrtvaji. I šta biva kada se u sobi upali naglo svetlo, upitni je znak pisca. Ništa, vetar. U ogledalu žrtva obrazovnog sistema. Larmaju, nadvikuju se, ne ideje, nego strasti iz parlamentarnih klupa. Za tuđe gluposti Marks ne odgovara. Vujica Rešin Tucić je razumeo Marksa bolje od mnogih koji su propovedali marksizam kao nauku, a valjda i od onih koji bi da ga laički površno ospore.

* * *

Negdašnji đak učiteljske škole, iz Vršca, zaputio se u avanturu književnog stvaranja da bi svojim talentom važio kao uzorni učitelj o veštini kreiranja socijalne lirike u srpskoj književnosti.

Vujica Rešin Tucić ostaće upamćen kao neoavangardni glasnik socijalne poezije, krucijalni njen rebelijanac, Če Gevara te vrste lirike na južnoslovenskim prostorima, usavršen krešendo malog čoveka, čoveka mrava, strofični bitak hlebne mrve. On je sirotinjski nameštajski komad uzdigao do stamene tvrđave, a taj nameštajski komad sa fiokama zove se kredenac. Tucić je naslovljeno zapisao *Knjiga je otvorena. Čovek je zatvoren*. Ja ću zaokrenuti tu njegovu elipsu, kako mi je kadikad savetovao da činim s merom za meru: *Zatvoren čovek otvara knjigu*, jer ne zna kuda bi drugde iz bola i patnje i bede koja ga je snašla međ ljudskim staništima po kojima je govorio jezgrovito brzo u ime opreznog putovanja kroz noć, da njegova muka ne bi bila i naša stvarnost. Ko hoće da zna kako zemlja može da mu se obije o glavu neka čita Vujicu Rešina Tucića.